

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Opvs De Iudiciis Divinis, Qvae Devs In Hoc Mvndo Exercet

Accessit index concionatorius in omnes totius anni dies Dominicos &
Festos, ab ipso Auctore confectus

Stengel, Georg

Ingolstadii, 1651

Capvt XXVIII. Cur non solùm malis, sed etiam sæpe bonis honores negari,
vel auferri diuina prouidentia patiatur?

urn:nbn:de:hbz:466:1-45699

C A P V T XXVIII.

Cur non solum malis, sed etiam saepe bonis honores negari,
vel auferri diuina prouidentia patiatur?

Facile quisquis honoratur, quiescit, siue dignus sit eo honore, siue indignus: haud ita facile, cui honor negatur. Itaque non inscite Heracleotes Dionysius ad ea disputat, quae apud Homerum Achilles queritur, hoc, ut opinor, modo.

Corq; meum penitus turgescit tristibus iris,
Cum decore atque omni me orbatum laude recordor.

Num manus affecta recte est, cum in tumore est? aut num quodpiam membrum tumidum ac turgidum non vitiose se habet? Sic igitur plerumque ægritudine laborant, qui se se vident honore destitutos. Itaque sanandi sunt. Quamquam non solum ægrotant, qui se se vident esse sine honore, sed etiam in vitio est ille animus, qui tristibus iris idcirco tumet, quia alios videt honorari. De illis prius dicamus. Nam vel indigni sunt honoribus, qui eis non conferuntur, aut auferuntur, vel digni. Si indigni, nulla eis fit iniuria, quid ergo conqueruntur? Quam ridiculus esset agricola, qui indignaretur, quod non electus esset in Imperatorem? Quam stolidus latro, aut prædo, qui pro laqueo speraret, aut postulareret diadema? aut qui gladio dignus se se sceptro dignum iudicaret? Sicut qui mittit lapidem in aceruum Mercurij; sic qui tribuit insipienti honorem. Si enim testæ fragmentum in lapidum aceruum mittatur, impactum in minutissimas particulas confringitur, ut nullis postea vsibus sit aptum: ita etiam honor insipienti perperam impensus, perit prorsus, & frustra impenditur. Et comminuetur, sicut coneritur lagena figuli contritione prauulida, & non inuenietur de fragmentis eius testa, in qua portetur igniculus de incendio, aut hauriatur parum aqua de fovea. Quo modo honor insipienti, aut impio oblati perit? quia Æthiopem lauat, siquidem non facit eum sapientem aut probum; & ipse vilescit, ut postquam viderint eum deferri indigno, contemnant sapientes, & digni, qui non æstimant id, quod etiam stultis & sceleratis obtingit. Vidi audiuiq; saepe officia quædam, alioquin honorifica, repudiari à sapientibus, eo solo nomine quod vidissent ea, ante se habuisse insipientes.

I

Cic. lib. 3°
Tuscul. 99

Prou. 26. 8.

Isa. 30°

Sf

Sell

Sellâ in cursuli Struma Nonius sedet.

Ego nolo Consul esse.

nolunt enim mentes generosæ faeces contaminatos tangere; aut id præstare, quod videntur ineptissimi quique præstare posse. Itaque honores indignis collati & ipsi putiscunt, & eos, quibus conferuntur, ludibrio exponunt; sunt enim velut lucerna admodum vestimenta maculatæ, quæ non tam vestem illuminat, quàm maculas detegit. Lapidem pretiosum proijcere in aceruum & congeriem rudium saxorum, est non illa ornare, sed proprium pretium perdere; ita honores indignis tribuere, est illos deformare, ipsosque honores dehonestare; immò & ipsos indignos in exitium promoveri, non secus, ac si quis fundam lapidem in altum eiciat; quò eum altius impellit, eò altius cadit. Enimvero haud rarò seipsum laudat, quisquis indignum honorat. *Libertas*, inquit S. Ambrosius *sapienti, non insipienti conuenit, quoniam (iuxta versionem septuaginta) qui deligat lapidem in fundibulo, similis est ei, qui dat insipienti claritatem, se ipsum vulnerat, atque sibi potius cum intorquet iaculum, affert periculum. Deinde sicut tormento acerbatur & geminatur malum saxi ruina, sic insipientis in libertate ruina vehementior est. Nostra tamen versio est: Sicut qui mittit lapidem in aceruum Mercurij, sic qui tribuit insipienti honorem.*

S. Ambrosius
ep. 7. ad Simplicianum.

H.

Veteres Mercurium suum pedibus & brachijs truncum formare solebant; hinc homines inutiles, stolidos, mente captos, & rerum imperitos ligneos Mercurios vulgò appellabant: at in

Iuven. sat. 9.

Nil nisi Cecropides, truncoq; simillimus Herma.

Nullo quippe alio vincis discrimine, quàm quòd

illi marmoreum caput est, tua visus imago.

Itaque qui bardum hominem honore afficit, similis est illi, qui aliquod Mercurij simulachrum vndequaue truncum reueretur. Et sunt profectò quidam idolo magis trunci; quos proinde honorare, est colere idolum, quod qui faciunt, in saxis seminant, nec rarò & ipsi stultescunt. Ut quid enim magistratum, regnum, imperium, exercitum, væcordi, imperito, stupido committunt? Naufragij causa est, qui nauem puero regendam concedidit. Insipiens autem est, & plus quàm puer etiam qui improbus est, aut ad officium aliquod ineptus, illudque appetit. Fit tamen plerumque;

VL

vt quantò quisque est ineptior indigniorq; ad aliquam dignitatem, tantò se ipsum aptiorem dignioremq; arbitretur. Vt igitur non oportet titillare eum, qui natura procliuus est ad risum, sic non oportet laudare illum, qui gloriæ suapte sponte est appetentior. *Qui cum sit indignus, dignum se magnis putat, inflatus est, ait Aristoteles.* Minuendus, non augendus est inflatus tumor. *Rhegium Italia tyrannus Syracusanorum Dionysius solo aquauit, commotus, vt refert Strabo, quòd cum ex ea ciuitate puellam in matrimonium pessisset, Regini lictores filiam ei obtulerint.* Quid isti merentur, qui rudes, bardi, stolidi, & stolones, & vix digni sunt, vt lictores fiant, tamen fieri consules volunt, aut in alijs muneribus Rerumpublicarum euersores, non conseruatores? Multæ itaque causæ sunt, ob quas honor vel negetur, vel auferatur ab indignis, quarum vel hæc prima sufficit. Itaque 1. hoc ipso, quia indigni sunt, ægrè ferre non possunt, si honorem non capiant, quem non merentur. Quid porco balsamum? quid crocomagma vpuræ? 2. *Quid querunt vanitatem & diligunt mendacium?* Non excellunt, neque virtute, neque arte, & volunt dici Excellentes? sunt flagitiosi, & cupiunt à virtute laudari? sunt indocti, & ambiunt titulum eruditionis? *Fridericus II. Imp. à Veronensibus indignè acceptus, iniecto igne, vrbem incendio deformauit, studiumque illinc generale Patavium transtulit.* A talibus candidatis auferendus esset titulus Doctoris, non autem illis conferendus. 3. Hoc titulo honor vilescit; quid enim magni est, quod apud indignos, & vilissimos reperitur? *Memorat Ægidius Corrozetus, Bertrandum Gequinatem Magistrum equitum, sub Carolo V. Gallorum rege, morem introduxisse, vt quicumque nobilitate, & conditione sua aliquid indignum commisisset, in publico conuiuio, delectoris causa, mappa coram illo præcideretur, & hoc ipso indignus coniectu nobilium iudicaretur.* Tantò igitur plaris fiebat inter nobiles assidere, quantò pluribus constabat, indignum nullum admitti. 4. Vt honor bonos iuuat, ad multa bona promouenda; ita malis, tamquam furiosis, arma ministrat, ad exercendam, & promouendam impietatem. Quis enim tyrannidem exerceret, si non esset in folio, aut potentia emineret? 5. Iniustum est, honorare indignos; iustum, malis honorem negare, immò etiam auferre,

Strabo lib: 6

Psal. 43. 2

Ægid. Corrozet. de di&is & factis memo.

Matth. 13. 12.

ferre, & in virum dignum transferre: *Qui enim habet, dabitur ei, & abundabit: qui autem non habet, & quod habet, auferetur ab eo.* Sic & Iudæis dictum est: *Auferetur à vobis regnum Dei, & dabitur genti facienti fructus eius.* Nec regnum, sed etiam honor ab illis ablati sunt, postquam Messiam suum tanta ignominia affecerunt. Qua de causa, ut scribit Paulus Diaconus, *exclusi sunt olim Iudæi ab omnibus dignitatibus, honoribus, functionibus, & congressibus Christianorum: fuitque lege vetitum, ne quis Christianus munera à Iudæis acciperet. Ad alloquium etiam Pontificum numquam sunt admitti, neque concessum, ut in scamnis sederent, sed in pavimento merces suas exponere cogebantur. Si quis etiam Christianum laderet, aut religionem violaret, gravissime puniebatur.* 6. Sic in viam reducuntur, ut cupiant facere honoranda, qui nihil honore dignum præstiterunt, & tamen sunt honoris appetentes. 7. Honoribus indigni saepe multas alias habent causas suæ damnationis, fortè igitur magis peccarent, maioremque mererentur damnationem, si peccarent

Thom. Cantipr. lib. 1. Apam. c. 20. § 7.

Thom. de Kemp lib. 3. de imit. c. 40.

cum autoritate. *Discant ergo fideles, ait ille, culmina reuereri, & nequaquam cathedras impudenter ascendant: quia quanto gradus altior, tanto casus grauior.* Hi tales ipsum DEVM non honorant, qui igitur fronte volunt à Deo honorari? Si mica salis in eiusmodi presentatore esset, diceret: *Vnde possum gloriari? aut appeto reputari? Numquid de nihilo? & hoc vanissimum est. Verè inanis gloria, mala pestis, vanitas maxima: quia à vera trahit gloria, & caelesti spoliat gratia. Dum enim homo complacet sibi, displicet tibi: dum inibat laudem humanis, priuatur veris virtutibus.*

III.

At, licet perspicuum sit cur indignis honor nec debeat, nec relinquatur, nonnè multi indole, arte, ingenio, scientijs, adde & virtutibus præstantes passim negliguntur, & latent inter obscuros, qui clauo, sceptro, regno digni essent? Est ita, sed id non fit sine Numine, neque sine singulari prouidentia ac beneuolentia diuina. Primùm cui se se obligauit Deus, ut eum debeat, in terris facere honoratum? *In magna domo non solum sunt vasa aurea, & argentea, sed & lignea, & fictilia: quaedam quidem in honorem, quaedam autem in contumeliam.* Facit figulus ex limo quod vult, & Deo non liceat hunc regem facere, illum ad gregem destinare? Deinde, saepe, quos maximè amat DEVS, in terris minimè honorat, immò facit

2. Tim. 2. 20.

facit ab honoribus vehementer abhorrere. Apud Sanctum Victorem Parisijs, referentibus Canonicis audiui; inquit Thomas Cantipratensis, quod quidam Canonicus regularis erat, vita, genere, & literis pollens. Electus autem in Episcopum, renuit, & pertinaci constantia contra plurimorum & maiorum consilium, se subtraxit. Moriturum autem post multos annos socius quidam eius, qui cum multum dilexerat, adiuravit eum, quatenus ad se, si Deus permitteret, resolutus morte rediret. Annuit ille statimque defunctus est. Nec dies multi, post mortem eius effluxerant, cum ecce anima, secundum quod promiserat, rediens, eminus in pariete crucis signum impressit, dicens: Ne dubites, nec vacilles in visu. Sed quare, quod vis, & me finas ad potiora redire. Mox socius ad visionem exultans: sollicitus, inquit, valde fui, ne gravissimam ad minus poenam in purgatorio sustineres: quia refutasti contra maiorum consilium tam pertinaciter Praesulatum, in quo ad salutem animarum, tot, & tanta bona facere potuisses. Cui anima. In me, ait, hoc ordinavit clementissima bonitas Salvatoris, quia ex tunc timui, & nunc scio, quod si Episcopatus cathedram ascendiissem, perpetuae damnationis periculum incidissem. Et hoc dicens; quasi cum ingenti coruscationis lumine pertransiit. Nimirum verè dixit D. Augustinus: Quam multis honor occasio exitus fuit? Nemo altius cadit, quam qui altius ascendit. Quidquid in terris sublime est, ruinæ obnoxium est. Humilia minus periclitantur. Itaque non malè volentis, sed diligentis est Dei, si quem collocat in loco securiore. Quanto plus honoramur, tanto plus periclitamur, ait idem S. Pater. Ac rursus alibi, si idem est: Crescit vana potentia, crescit & poena. Potentes potentiora tormenta parientur. Quanto maior honor datur, tanto maius periculum comparatur. Isti tales sunt elati, superbi, vanitate pleni, luxuriosi, gulosi, & hominibus magis placentes quam Deo. Hi sunt se ipsos amantes, gula servientes magis, quam spiritualibus intendentes, corpus ornantes, & animam foedantes, carnalibus consentientes, spiritualia negligentes. Domitianus Imp. conditionem Principum miserissimam aiebat, quibus de coniuratione comperta non crederetur, nisi occisus. Multo miserior est conditio talium Prælatorum, qui antè non agnoscunt suam calamitatem, quam in id barathrum inciderunt, unde vix datur emergendi potestas. Quomodo enim emergerent, elati, superbi, vanitate pleni, luxuriosi, gulosi, & hominibus magis placentes,

Thom. Cantipr. lib. 1. cap. 20. §. 4.

S. Augustin. serm. 12. in S. Matth.

S. Augustin. in Psal. 106. Idem serm. 61 ad Fratres in eremo.

Sueton. in Domitian.

326 Cap. XXVIII. Cur saepe tam bonis, quam malis honores non dentur
sentes, quam Deo? Quibus tantum plumbi ad alas est appensum,
non possunt de profundis in altum euolare.

IV.

Thom. Cant.
tipr. lib. 1.
Apum. c. 20.
§. 8. & 9.

Hæc talia dicta credibilem faciunt tremendam illam historiam,
quam idem supra dictus author his verbis enarrat. Sed & illud sol-
lemne miraculum ad terrorem omnium pralatorum enarrabo. Clericus
quidam in Synodo Episcoporum predicare compulsus, angustiabatur non
modicum, quidnam digne posset coram tot pralatis Ecclesia predicare.
At ubi accessurus in oratione iaceret, venit ad eum diabolus, & dixit ei,
Quid angustiarius istis clericis predicare: Dicis eis istud, & non aliud:
Principes infernalium tenebrarum, principes Ecclesia saluant. Latè
omnes nos gratias eidem referimus, quia cum ipsis, eorum nobis affe-
runtur subditi, & per eorum negligentiam ad nos deuoluitur totus
pariter ferè mundus. Inuitus quidem tibi dico, quod dico, sed Atisti-
mi iussione coactus. Respondit Clericus: Mihi quidem, si hac euertu-
tero, non credent. Tunc diabolus tangens maxillam eius: Ecce, ait, si-
gnum, nigredo insolita faciei. Hanc antequam pradicet, non contin-
gas, quia frustra: post predicationem verò aqua benedicta delebit. Pre-
sesit ergo Clericus in Synodo predicaturus: & admirantibus cunctis in
sono indito faciei, tantum illa, qua sibi inssa sunt, indicans, & ad ter-
rorem maximum cunctorum corda peruenit. Hac anno ab incarna-
tione Domini M. CC. XLVIII. fuerunt Parisijs coram omni clero & po-
pulo solemniter recitata. Quam vera sint ista, statim procul dubio de-
monstrat Ecclesia: qui nullam superbia, auaritia, luxuria, in clericis
& pralatis recipit comparationem. Vidi moderatores orbis & Reges ma-
gnos, vidi Duces, & Comites. Barones; nihil tamen vidi in eorum cul-
tu vestium tam singulariter exquisitum. Eorum auaritiam si attendas:
nulla mercatorum, nulla ciuium talis. Qui tamen heredes legitimos si
haberent, tolerabilior insania videretur. De luxuria verò eorum nil
desinire praesumo, nisi quòd illam solus omnipotens nouerit, qui renum &
cordium scrutator est Deus. Si quis clericorum culpabilis, de dicitis
verborum dictorum conqueritur, corrigat se: & contra se prolata non
audiet. Si quis verò legentium se à reprehensio mor daciter vitij sinuat-
ris innocentem, non irascatur, non indignetur mihi, sed gaudeat, vitij
de quibus conscius non est, in conscjs reprehendi. Si quis verò indignè
istà verba tulerit, notabilem se reddet in dicitis, & veritatis planissimam
detractorem. Hæc ille.

Mal. 7.

Hil

His tantis periculis caret, quisquis honoribus patienter caret. Quare beneficij loco est habendum, si quis sit à periculis immunis. Quid quòd ipse despectus honorum, atque etiam iniuriarum patientia multis est via ad honorem? S. Spiridonis ad Constantium Imperatorem euocati vilissimus erat habitus, Toga detrita & decòtis. Pro cingulo funis. Vas fictile pependit è collo. In manu, loco hastæ, aut spiculi, virgam ex palma tenebat. Incompendio dicam, à vertice vsque ad calcem contempti hominis speciem præ se ferebat. Talis regiam ingrediebatur. Quod vbi vidit colax quidam, quo hominum genere plenæ solent esse aulae, indignum ratus, vt homo tam abiecta specie intraret in palatium Imperatoris, non veritus est sacræ eius maxillæ colaphum infringere, quo longè lateque exsonante, affatim riserunt, qui audierant, aut viderant. At quid sanctissimus vir tantâ contumeliâ affectus fecit? Christi doctrinam secutus, non modò tulit eam, iniuriam patienter, verùm etiam genarum alteram, prompto patienti animo exhibuit percussori. Quasi repercussisset verberantem, ita erubuit alter. Nam tantæ patientiæ modestia insolentem illum tanto pudore affectit, vt repentè ei supplex fieret, atque subitè inconsideratæque suæ audaciæ veniam flagitaret. Quam quidem Sanctus ille libens concessit; sed hominem paternè instruxit, vt posthac ab inferendis iniurijs se se contineret. Eo tam generoso facto spectantes in stuporem dedit, adeò, vt qui antea illum clarissimè sonantibus cachinnis exceperant, iam de virtute admirarentur. Itaque à viris principibus magno in honore habebatur, qui eum summa cum reuerentia ad Imperatorem deduxerunt. Si impatiens fuisset, si honorem suum defendisset, si de iniuria sibi facta expoſtulasset, si colaphum colapho reposuisset; nemo illum ad Imperatorem, sed ad carcerem duxisset. Irritati enim crabrones crudeliùs sæuiunt. Irritatus fuisset Spiridon quoque, si de genere crabronum fuisset: nunc igitur in ipsa contumelia perferenda apparuit, non contumelia eum, sed gloria dignum extitisse.

Infertur sanè sæpenumero grauis iniuria, & atrox plaga viris præstantissimis, si eis, ob egregias animi ingenijque dotes debitus honor, debita laus, debitum officium negetur, vel adimatur; vt is illud habeat, qui blanditijs, calumnijs in alios excogitatis, adula-

V.

Surtus 24.
Decemb.

Matth. 5. 39.

VI.

adulatione, aut inani iactatione id extorsit; aut, ne perdat, veritatem tegit, neque vnumquam liberè audet effari, quæ vtilia sunt; metuens gratiæ pariter & honoris iacturam. Sed virtuti datur, per iniurias, occasio. Patiens, fortis, magnanimus, nullâ sibi fit iniuriâ virtutem eripi; sed adeo est prouidus, vt ex ipsis iniurijs sumat occasionem patientiæ, & fortitudinis exercendæ. Itaq; etsi alij inuitis auribus audiant veritatem, oculisq; indignantibus aspiciant fieri, quæ iusta sunt, apertè tamen odit, quos odio dignos existimat, & amat, quos viderit odio prosequendos, profusus illud Ennianum: *Eo ego ingenio natus sum, vt iram atque amicitiam in fronte promptam geram.* Oderint homines, dummodo amet Deus; despiciant homines, dummodo honoret Deus. Infra istos

Seneca lib. 2.
de ira, c. 32.

est gloria & fauor humanus, non supra: numquam eum adorant, & calcare possunt, si sit necesse. *Magni animi est, inquit Seneca, iniurias despiciere. Ultionis contumeliosissimum genus est, non esse visum dignum, ex quo peteretur ultio. Multi leues iniurias, altius sibi demisere dum vindicant. Ille magnus & nobilis est, qui more magna fera, latratus minorum canum securus exaudit. Rursus, Proprium est magnitudinis vera, non se sentire percussam. Sic immanis fera, ad latratum canum lenta respexit. Sic irritus ingenti scopulo fluctus assultat.*

Greg. Turon.
de vitis PP. c.
8. apud Sur.
13. April.

Hæc Philosophus Ethnicus; multò efficacius Episcopus Christianus, *Magnum, ait, nobis diuina pietas largita est beneficium, cum delictis nostris fieri precepit de remissione refugium, si negligentibus ignoscamus, si indulgamus cadentibus, si odientibus nos è contrario commendatum benedictionis impertiamus, dicente D. N. IESV Christo; Diligite inimicos vestros, benefacite ijs, qui oderunt vos &c.* Ecce remissio inuicem filium te Dei patris facit, cohæredem Christi adscribit, caelestibus regnis habitatorem statuit. Vnde manifestum est oblita delicta eius in calo, qui delinquenti beneficium venia impertitur in seculo, testantur Domino: si, inquit, dimiseritis hominibus peccata eorum &c. Cum verbis supplices famulis docet orare, ait: sic dicatis ad patrem; Dimitte nobis peccata nostra &c. cui sententia Martinus abbas sanctitate præclarus, ad diuinis eruditus litteris, vim corde retinuit, vt libenter dimitteret delinquenti, nec solum ignouit noxam, verum etiam munere præbuit gratiam.

Matth. 6.

VII.

Qui iniurias didicit non curare, facile etiam nihil aget petens;

versè, ob honorem, quem sensit esse fugitium, et si sine sua sibi culpa ablatum; immò in animæ suæ salutem ablatum. Ita enim scribit ad Maximinum Augustinus: *Transit honor huius sæculi, transit ambitio. In futuro Christi iudicio, nec absida gradata, nec cathedra velata, nec sanctimonialium occurrentium atque cantantium greges adhibebuntur ad defensionem, ubi cœperit accusare conscientia, & conscientiarum arbiter iudicare. Qua hic honorant, ibi onerant, qua hic releuant, ibi grauant. Ista qua pro tempore propter Ecclesia utilitatem honori nostro exhibentur, defendentur fortè bona conscientia, defendere autem non poterunt malam.* Quod cùm agnosceret Clodoueus Francorum rex, primus ex regibus Francia ad Christum conuersus per sanè libenter ac patienter se B. Remigio Archiepiscopo Rhemensis submitit. Quando enim, post superatos Alemannos, erat baptismo tingendus, ei deponenti ornamenta regalia & ad sacrum se lauacrum humilianti, coram procerum frequentia, cunctisque audientibus dixit Remigius: *Mitis depone colla Sicamber; adora, quod incendiisti; incende, quod adorasti:* hoc est, Christum adora, cuius Ecclesias incendiisti paganus; incende idola, quæ tunc adorasti. Ita baptismo pariter, & aceto cum Sanctus Antistes, sed vtiliter, perfudit. Et passus est rex, quia hanc humiliationem vidit esse viam ad veram gloriam; ad quam peruenurus non erat, nisi pristina præsepia contempisset. Quin & multi, qui honore in futurum nihil ad salutem collaturo destituuntur, assuescunt opera sua ad verum honorem æternamque gloriam destinare. Quemadmodum enim alij fluxis honoribus, tamquam vilioris elca saturi, nauseant æterni decoris immortalitatè; ita qui terrenis titulis non saginantur, famem integram afferunt ad delicias cæli; & tantò cupidius esuriunt sitiuntque iusticiam, numquam, apud beatos, morituram. Qua de causa ita hominem alloquitur Deus, per pij authoris calamum: *Fili, noli tibi attrahere, si videas alios honorari, & eleuari, te autem despici & humiliari. Erige cor tuum ad me in calum, & non contristabit te contemptus hominum in terris. Domine in cecitate sumus, & vanitate citò seducimur. Si rectè me inspicio, numquam mihi facta est iniuria ab aliqua creatura, unde nec insè habeo conqueri aduersum te. Quia autem frequenter & grauitè peccavi tibi, meritò armatur contra me omnis creatura. Mihi igitur*

T t iustè

S. Augustini
ep. 203.

Ioan. Tri-
them. lib. 1.
compend.
Annal. t. 8:
& lib. de ori-
gine Francor.

Thom. de
Kemp. lib. 3.
de imit. c. 46.

iusse debetur confusio & contemptus, tibi autem laus, honor, & gloria. Et nisi me ad hoc preparauero, quod velim libenter ab omni creatura despici & relinqui, atq; penitus nihil videri, non possum interius pacificari, & stabiliri, nec spiritualiter illuminari, neque plenè tibi uniri. Quod si mirificè sibi hominum animos obstringit is, qui nouit iniurias sibi impactas tolerare, immò obliuisci, aut, quod maius est, etiam beneficijs compensare; quid apud patientiæ remuneratorem Deum merebitur, is, qui despectoribus, immò persecutoribus suis mala pro bonis reponit? Huic ergo tali merito ut occasio fiat, permittit diuina providentia, ut multi despiciantur, honoribus, dignitate, principatu exuantur. Cui rei confirmandæ inferam hîc siue fictum, siue verum, de Hercule Ferrariensi, exemplum, ea fide, qua ex Ioan. Baptistæ Gyraldi Cynthij Italico idiomate translatum à curioso ingenio accepi.

VIII.

Ioan. Baptista
Gyrald. Cyn-
thius Heca-
thomithorū
Decade 6.
Nouell. X.
Italica fol 95.
part. 2. Ve-
net. Anno
1584. apud
Fabium &
Augin. Zop-
pinos Fra-
nce.

Leonellus & Borſus Spurijs, legitimum filium Herculem Ferrariensem, Imperio ad se raptò, paternâ hæreditate spoliauerant: Noluit tamen ex hisce Borſus vxorem ducere, ne, uti animo destinauerat, natis sibi liberis, reddere principatum per vim ablatum Herculi non posset. Leonello vxor sua peperit filium Nicolaum, quem, cum ipse IX. dumtaxat annos imperiaſſet, cælibi Borſo fratri educandum moriens commendauit, ut, si ipse quoq; Borſus vita excederet, Nicolaus capeſſeret faſces, id quod sanè perfacile accidere poterat, si, ut Hercules, generosâ indole iam à puero vtilibus, honestis, ac nobilitante cum virtute coniunctis, strenuam operam nauare, uti decebat, voluiſſet. Nunc secutus perditæ luxu adolescentiæ mores, vanissimis, quin perniciosis deditus, gula dumtaxat, lusibus & amoribus obscœnis, iuuentæ florem indignissimè corrupit, cum aſotis sanguine, & viuendi ritu sibi coniunctis. Certè signum de se præbuit nullum, quod trahi posset in omen, præclarum illum aliquando, & patriæ commodum principem extitutum, cum in alia interim omnia ferretur Hercules, & pulcherrimâ contentione paulatim Heroum exempla imitatus ad celsissimæ dignitatis fastigium grassaretur. Hæc habebant sanè Borſum pessimè, verentem, ne à morte suâ intertrimentosâ Nicolai segnitie respublica grauissimè concuteretur: ac quamquam nihil inexpertum intentatumq; relinqueret, ut ad bonam frugem ex Fratris nepotem

nepotem extimularet, proposito, vt modò dixi, Hercule, & quæ incommoda consecutura essent, nî in alium migraret, hilum tamen eheu! non profecit, nec pilo ille melior se ipso est factus, ita prauæ eum sodalitatæ in sequiora abripiit commercium. Nempe communi vitio iuuentutis, quam illecebræ plerumq; à salutaribus maiorum monitis abducunt. Abijt ad plures tandem Borsus. Hercules verò, Deo Duce, virtute & fortunâ Comite, septus validâ clientum manu Ferrariam Princeps est ingressus, cùm Nicolaus rebus suis diffidens aliò abcessisset, serâ nimirum pœnitundine dementiam suam deplorans ac detestans, quâ benè nuper Patruo monenti non obsecundâisset, & quò tandem corruptela euasura esset, ferius expendisset. Hercule interim plausu publico triumphante, nisi, quòd cirratuli, qui incentiua vitiorum Nicolao subministrarunt, ægrescentibus animis gloriam eius spectare, & inuiti perferre cogebantur. Cæterùm, ad hoc potissimum cura & industria Herculis incubuit: vt nihil non iustè exequeretur & prudenter, vnde omnium sibi mentibus meritò obstrictis mirificè amari meruit & obseruari, vt calitum dono Patrem patriæ concessum publicâ contestatione confiterentur, quam quidè ille de se tam præclaram existimationem generosâ liberalitate, & heroicæ indolis magnitudine magnificè fouit, & conseruauit. Quæ cùm ita se haberent, Nicolaus, occurrentibus identidem Borsi salutaribus monitis, accedentibus stimulis ab matris suæ consanguineis, & iuuenum cohortationibus, qui ab Hercule licentiam suam compeisci concoquere non poterant, & verò sperabant, Nicolao Principe quiduis sibi impunè liciturum, ad arma capienda, & vi sibi principatum vendicandum, animum aduertit. Aliquando igitur, cùm per coniuratos didicisset Ferrariâ Herculem abesse, complures in ditione Mantuani Ducis naues milite complexit; & scœnum ijs vehi mentitus, secundo flumine in Pado Ferrariam festinatò deduxit, vsus præterea, ad hoc strategema, obscuræ noctis beneficio. Iamque appulsus ex 5000. quos secum habebat, priùs quàm dilucularet, numerosam manum misit, quæ mœnia Theobaldinæ Arcis pontem vbi infirmissima ea esse didicerat, perforingerent, vt succedentibus cæteris copijs liber pateret ingressus. Et sanè tam strenuè rem illi perfecerunt, vt decem vndecimq;

armati per ruinas ingredi non prohiberentur. Non defunt, qui aiunt, prodicione coniuratæ nobilitatis hanc muri stragem fuisse editam. Iamque diluculante paulatim cælo admissus totus exercitus producebatur in forum personante horridicâ vociferatione symbolo, ac belli tessera: *Vinat velum! pereat Hercules! & quot quot Herculei Adamantis factioni sunt addicti, pereant!* dici non potest quantum terroris ac consternationis ciuibus, nondum somno excusso, hæ feralium nouorum comminationes attulerint. Erat in vrbe fortè Sigismundus Hercules frater, quo cum concorditer hætenus vixerat. Hic percepto tumultu, fratris uxorem, filiumque cum permunitam semouisset in arcem, prosilijt in publicum: cumque, qui pro præsidio vrbi erant, milites partiumque Hercules ciues armatos contraxisset, infesto agmine procurrit in Nicolaum, & diuina Nemesis tyrannidem affectantem prosequente, in fugam factâ pugna multis interemptis coniecit. Cumque is e palude captus ad Bundenum retractus esset, sententiâ in ipsum, cui perduellem, latâ vitam sceleratè perfido abrogauit.

Venit interim Ferrariam Hercules, cui vt Nicolai rebellio cordolium, ita fida & animosa Sigismundi fratris felicitas lætitiâ peperit, quâ quidem perfectum esset, vt illustrissima suæ familiæ metus & periculi omnis causa ab æmulis tolleretur. Ac quamquam non ignoraret, quot, quales, ac quanti improbos Nicolai conatus promouissent, id tamen sapienter sic dissimulauit, ac si de eis, ad se verbum nullum emanasset; quin iisdem ita se beneuolum, benignumque exhibuit, ac si in se non modò peccassent nihil, sed & meriti fuissent benè. Sciuerat nimirum, etiam Daudem ijs, qui regno eius obstiterant, aut insidiati fuerant, pro maleficio, beneficia reposuisse.

Erat ex eorum ordine, qui, quòd ad arduorum, & secretorum consiliorum consultationes admittuntur, *Oculi*, atque *Auru* magnatum appellitantur, hic cum Domini sui beneficentiam in hostes suos capere non posset, ratus nihil ipsi de eorum nominibus prorsus constare, volensque suis, & illius commodis inservire, dementi consilio, improba tamen industriâ, clam Hercule, anquirere in ciues cœpit, Ecqui eorum armorum societate vitæ Principis sui cum Nicolao insidias tendere non perhorruissent; ac depre-

hendit,

hendit, prope tertium quemque è nobilioribus adolescentibus
affinem esse tam nefariæ prodicionis. Horum omnium syllabum
cùm confecisset, ipsis nascentis Christi ferijs, felicia ineuntis lu-
cis auspicia Principi apprecaturus, (*Bonum manè* Lombardi vo-
cant) hilarus in aulam se contulit, atque vbi admissus est ad Her-
culem, exporrectâ fronte gestiens, fert quidem, aiebat, antiquus
mos, vti clientibus suis magnates *Bonum manè*, seu Xenia imper-
tiant. Ego verò vertam equidem nunc stylum, & te lautijs, atque
apprimè faustis, Domine, beabo. Hercules, qui alia omnia di-
curum puraret, quàm quæ in medium erat allaturus (nempe
quem non par erat sollicitâ exploratione angi, vt ea inuestigaret,
quæ benigni principis prudentia, quòd id ita boni publici ratio-
nes exposcerent, sepulta penitus voluit, & ex hominum memo-
riâ deleta) Hercules, inquam, Ecquem igitur tam faustum adfer-
ret nuncium, disertius iussit explicare, cùm hic sapientum octauus,
Enimuerò habebis, excepit, ex me, quod cùm iuuerit te multis alijs
de causis, tum ab hostium tuorum te metu liberabit. En tibi syl-
labum sedulitate mea, quoad eius fieri potuit, maximâ confectum,
in quem nominatim retuli eos omnes, qui fide, & iureiurando,
quo tibi adstricti iure fuerant, insuper habitis, cum Nicolao con-
spirantes, per summum nefas, arma corripere in excidium tuum,
ac tuorum non cohorrerunt, & id hactenus tulère impunè: cùm
ergo quadringentos excedant, & vti ego quidem calculum posui,
bona eorum auri myriadem superent, si ijs, vt merentur, contru-
cidatis in fiscum ea retuleris, vides ipse quanto ærarium tuum lo-
cupletius sis redditurus. Hercules animo haud parùm commotus,
quòd, qui apud se iustitiæ conseruandæ, pacisq; ac concordia stabi-
liendæ stipendia mereret, tam acerbi funestique consilij sibi esset
auctor, vnde tot nobilissimis adolescentibus, eâ quidem ætate væ-
cordibus, sine missione mittendus esset sanguis, quo innumeri in-
nocentes multis ijs titulis deuincti, ægrescentem darentur in lu-
ctum. Statuit igitur vt nemini non constaret de generosissimi ani-
mi sui magnitudine, ita fontes plectere, vt supplicium omne intra
verecundiam consisteret. Accepit itaq; codicillum, & priusquã
inspexisset, Hoscè, inquiebat, meo imperio omnes carnificis fer-
ro perire fasque piumq; arbitraris? Fasque piumq; est ò princeps,

subiecit alter, ut qui pessimè fecere pereant non minùs pessimè. Ergo & mihi fedet, ait Hercules, hos omnes tolli è medio cum bonis suis; simul illectum nomenclatorem in propter ardentem, focum coniecit, moriantur ergo hi, inquam, cum omnibus bonis suis huic pytacio inscriptis: Et cum eis comburatur memoria eorum omnium, quæ animo apud se contra me agitarunt, quæ linguâ, manuq; peccarunt. O facinus illustrissimum, summoque dignum Principe! quod sceptris, & regum aureis coronis inscribatur, ut maximi quique dynastæ intelligant, non vindictâ, non honoris sui læsi memoriâ, sed solâ se clementiâ ad immortalis Dei Maiestatem æternabili gloriâ subleuari.

Attonitus insolentiâ spectaculi delator, & qui igitur tutò prouides, ait, ô Princeps, inter tot coniuatos in caput tuû hostes! Quid aureos hos montes Gazophylacio tuo inferre superfedere, cogitas, quos citra iniuriam tutè tibi potes vendicare? Et potius tu hoc optare, suscepit Hercules, ut, me Duce, tot, ac tanti parentes, fratres, sorores, innumerique consanguinei, qui omnes mei eiues sunt, in summum luctum ac calamitatem adducantur, si penas mihi coniurati pendant? procul abest hæc Tyrannis ab Hercules indole: proin sic habeas velim, nolle me, ut aduersarij mei occidantur, & bonis excutiantur; sed ut tranquilli alacresque & sibi imperari, & erroris aduersum me veniam obtigisse gaudeant facultatumque suarum copiâ beati, se amicos mihi plaudant iucundam vitam ducere. Nam quod ad bona ipsorum attinet, ego haud minùs in meis numero, cum sint ciuium meorum, ac si in ærarij domestici arculis conclusa possiderem.

Et quia malo abijs considerari atque expendi, quid sint meriti, & quàm iure in eos ego potuerim seuerè animaduertens lege agere, quàm ut reapse vindictam experiantur; itemque cum ipsi inhumane feritatis suæ barbariem perspexerint, nec possint non ac debeant confiteri, Patrem me Patriæ vindictam exercere non uisisse; iam nunc tibi interminor, capite te licturum, si verbum super his ampliùs effutiueris; viuasque contentus *Hoc bono manet*, quod attulisti, quod profectò candido notandum arbitror calculo, cum facultatem eo præbueris, eorum extinguendi nomina, quos tu in aduersaria hæc tua velut hostes meos coniecisti. Et ut
æternum

æternum nulla amplius apud posteros superet memoria, volo, imperoque tibi, ut siquid domi superest chartularum, quo propagari tragediæ, quâ perfuncti sumus feliciter, possit catastrophe, id omne actutum flammis, si tua tibi salus cordi est, aboleas: Ac caue deinceps interpellandum me putes, nisi si quæ suggeres, quæ cum civium meorum commodis coniuncta fuerint, quæque à te ad me delata esse sibi iucunda ac grata existere gratulabundi contestentur. His dictis exautoratum officio à se dimisit, spe suâ nimio pere falsum, quâ, ut vultures prædæ partem captant ex cadaueribus, confidebat si peremptorum bona fisco addixisset princeps, non contemnendâ eorum parte se quoque aspersum iri. Plerumque enim spe aliqua lactantur delatores. At verò ubi per urbem increbuit pulcherrimum istud Principis facinus, adeò reorum animos, qui vel suâ sententia capite se plectendos negare non poterant, inexpectata clementia permouit, ut nemini iam quàm Herculi vellent meliùs, atque adeò parum se gratos, & obsequiosos interpretarentur futuros, si vel sanguinem in eius gratiam profunderere non dubitarent. Quòd si dux se pestilentis illius suffurronis hortatibus ad sævitiem fuisset exacerbari, quâ re nisi lugubri ululatu, auersis à se cæterorum mentibus & sexcentis alijs urbem calamitatibus impleuisset? cum nunc vniuersos summam dederit in lætitiâ, benevolentiam sibi adiunxerit singulari, ut eum vnicè diligerent, & inconuulsam præstarent fidem, nec Herculi modò Patri obtingeret hæc felicitas, sed in nepotibus quoque hodie perseveret, ac perennet.

Hunc patientia, mansuetudo, & clementia fructum protulit apud mortales, ut non tantum Herculis nomine dignus esset Princeps, qui hæreditate, patriaque sede & dignitate, per summam iniuriam priuatus, ac postea etiam armis appetitus, veniam dedit rebellibus; sed etiam mirè sibi omnium animos conciliaret, atque ex hostibus amicos, ex seditiosis pacatos, ex immorigeris homines frugi, & quales esse oportet ciues, faceret. Numquam ita floruisse, si de honore, deque potestate deiectus non fuisset. Vtiliter iactatus est, ut per magna pericula perueniret ad magnam securitatem. Longè autem maior securitas fuit alterius, de quo Anastasius Episcopus Antiocheus cognomento Sinaita in oratione

IX.

tione

Ex Anastasio
eandem ex
scripsit Card.
Baron. tom.
8. An. Christi
1599.

tione de sacra synaxi, quam Achilles Statius Lusitanus in Latinum à se conuersam sermonem obtulit Gregorio XIII. Pontifici Maximo Anno Christi 1579. in qua oratione hanc historiam his verbis refert. *Vir unus ex ijs qui monachali insigniti sunt schemate, cum negligentissime per summum otium vitam suam omnem egisset; ea qua esset ad mortem, infirmitate cepit infirmari. Cumq; iam ultimum spiritum duceret, suam ipsius mortem nequaquam perhorrescens, summam voluntate, magnaq; cum gratiarum actione exolutus vinculis excedebat. Ad quem assidentium Patrum unus: Frater, inquit, persuasum tibi habeto, & putasse nos, & vidisse summam negligentiam, animiq; remissione vixisse te usq; ad hoc usque tempus: & unde hac tibi nunc tanta securitas, id verò omnes nescimus. Cui respondit Frater: Est ita omnino, Patres, vitam per summam negligentiam duxi: sed Angeli Dei eadem hac ipsa hora peccatorum meorum ad me chirographon attulerunt, cumq; ea qua fecissem postquam saculo renuntiassem peccata legissent, numquid agnoscerem, rogauerunt. Quibus ego: Maxime verò, inquam, agnosco: sed idem ex quo renuntians saculo, vitamq; instauratam monasticam, nec iudicari quemquam, nec ab ullo mihi factam iniuriam meminisse volui. Igitur Domini verba ad me quoq; pertinere opto & oro, qui dixit: Nolite iudicare, & non iudicabimini: & dimittite, & dimittetur vobis. Qua postquam Angelis dixi, chirographon peccatorum meorum considerunt: & inde nunc summam cum latitudine & securitate proficiscor ad Dominum. Hac ubi frater ille narrauit Patribus, Domino in pace spiritum reddidit, magnaq; astantibus edificationis utilitatisq; causa & auctor extiruit. Est nunc aliquis, & conqueratur de Deo permittente, vt homines spernantur, iniurijs, contumelijs, sexcentis despectibus obruantur; hæc omnia seges sunt patientiæ, gloriæ, & coronæ cælestis metendæ.*

CAPVT XXIX.

*Cur non solum bonos, sed etiam malos sine
honorari Deus?*

I.

Honos honoribus afficiendos esse, omnes leges iubent, omnes historiae clamant, ipsa ratio & natura suggerit. De legibus id constat ex dictis supra. Diuina enim leges sunt: *Honora patrem tuam, & matrem tuam. Honora per senem seni.*

Exod. 20. 12.

Leuit. 19. 32.

1. Tim. 5. 3.